

METODOLOGIE PSYCHOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Garant: *Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.*

Zkušební okruhy vyžadují integraci poznatků z předmětů PSY112, PSY117, PSY252, PSY253, PSY259. Základní literatura pro přípravu je dána sylaby těchto předmětů. U některých okruhů uvádíme další literaturu, která usnadňuje vyhledání potřebných informací. Při zkoušení očekáváme, že student je schopen znalosti z předmětů PSY112, PSY117, PSY252, PSY253, PSY259 provázat s ostatními oblastmi psychologie.

1. Charakteristika vědecké metody

Pierceovy metody poznávání, vznik a testování teorií, znaky dobré teorie. Základy filozofie vědy a epistemologie (pozitivismus, postpozitivismus, relativismus, kritický realismus, pragmatismus). Konceptualizace pravdy a vysvětlení (nomologické kauzální, hermeneutické porozumění, teleologie/funkce). Dedukce, indukce, abdukce, „problém“ indukce. Redukce a redukcionismus. Kuhnovské paradigma. Sociologická pojetí vědy.

Doplňující literatura

Bem, S., Looren de Jong, H. (2006). Theoretical issues in psychology. An introduction. 2nd. Thousand Oaks, Sage.

Fajkus, B. (2005). Filozofie a metodologie vědy. Vývoj, současnost a perspektivy. Praha, Academia.

2. Etika v psychologickém výzkumu

Etika vztahující se k tvorbě dat, účastníkům výzkumu a publikační etika. Různé podoby vztahu mezi výzkumníkem a zkoumanými osobami ve výzkumu.

Doplňující literatura

Etický kodex VaV, etické kodexy ČMPS, APA, BPS, ČAPV a jejich výklady.

http://www.peterreason.eu/Papers/Practice_co-operative_inquiry.pdf (kooperativní výzkum)

3. Výzkumná otázka a hypotézy

Zdroje výzkumných otázek, typologie výzkumných otázek ve vztahu k cílům výzkumu, základní znaky dobrých výzkumných otázek. Zásady formulování hypotéz, typy hypotéz, chyby při formulování hypotéz. Princip statistického testování hypotéz, intervaly spolehlivosti. Principy falzifikace a verifikace.

Doplňující literatura

Popper, K. R. (1997). *Logika vědeckého bádání*. Praha, OIKOYMENH.

4. Proměnné ve výzkumu

Klasifikace, definice, operacionalizace, validita a reliabilita měření, teorie měření (např. aplikace na konstrukci postojových škál), úrovně měření. Popisné statistiky pro různé úrovně měření a jejich grafické zobrazení.

5. Vnitřní validita

Zdroje ohrožení validity v různých typech výzkumných designů. Způsoby vypořádání se s ohroženími validity u experimentálních a neexperimentálních výzkumných designů. Principy usuzování o kauzalitě. Validita ve smyslu shody modelu s daty.

6. Vnější validita

Způsoby pořizování vzorků (lidí, jevů, časů), reprezentativnost a její zajišťování. Rozdíly v přístupu k zajištění reprezentativnosti v experimentálních designech a výběrových šetřeních (survey).

Doplňující literatura

Kalton, G. (1983). *Introduction to survey sampling*. Newbury Park, Sage.

7. Experimentální výzkumné designy

Principy experimentu, typy experimentálních výzkumných designů, kvaziexperiment, výzkum N=1. Statistická analýza experimentů – t-testy, ANOVA, jejich varianty a neparametrické alternativy.

8. Neexperimentální výzkumné designy

Korelační studie, ex post facto výzkumy, survey, vývojové designy. Statistická analýza neexperimentálních designů – korelační a regresní analýza (vícenásobná a logistická regrese).

9. Pozorování

Typy pozorování, výhody a nevýhody pozorování, principy tvorby pozorovacího schématu, způsoby zjištění a zajištění validity a reliability, neinvazivní metody sběru dat.

10. Dotazování – rozhovor a dotazníky

Rozhovor – typy, výhody a nevýhody, principy tvorby rozhovorového plánu, zásady vedení rozhovoru, způsoby zajištění validity a reliability.

Dotazník – možnosti a meze použití, typy položek / otázek, zásady formulování a řazení otázek, způsoby zajištění validity a reliability.

11. Vědecká komunikace

Principy a žánry, struktura empirické časopisecké studie, zásady a účely citování pramenů, typy citovaných informací, publikační zkreslení, základy scientometrie. Prezentace výsledků statistických analýz.

12. Teorie měření

Teorémy teorie měření: tzv. klasická testová teorie (CTT), teorie zobecnitelnosti, teorie odpovědi na položku. Jejich užití, konfrontace, kritika.

13. Reliabilita metody

Reliabilita v kontextu CTT a teorie zobecnitelnosti. Zdroje důkazů o reliabilitě. Modely reliability

s latentními proměnnými – reliabilita z pohledu strukturního modelování (SEM).

14. Validita metody

Zdroje důkazů o validitě. Inkrementální a diferenciální validita. Konstruktová validita. Psychometrický paradox. Faktorová analýza.

15. Analýza položek

Typy položek z hlediska CTT. Možnosti položkové analýzy vzhledem k indikaci metody. Popularita a uhádnutelnost položky. Diferenční schopnost položky. Vztah položky a testového skóre.

16. Standardizace diagnostické metody

Proces standardizace diagnostické metody. Kritéria kvality standardizace metody. Význam a typy norem.